

Verneområdet for SVR

Stavanger, 1.10.2024

Dette brevet sendes på vegne av Naturvernforbundet i Rogaland, NJFF Rogaland og Birdlife Rogaland

Kommentarer til «Søknad om dispensasjon fra verneforskrifter for opprusting og utvidelse av Røldal-Suldal kraftverkene» fra Lyse Kraft DA

Høringsuttalelse

Forum for natur og friluftsliv i Rogaland (FNF) viser til Lyse Kraft sin søknad om dispensasjon fra verneforskriftene for Kvanndalen landskapsvernområde med plantelivsfredning, Holmavassåno biotopvernområde og Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane landskapsvernområde med dyrelivsfredning. Søknaden har høringsfrist 1.oktober. FNF er et samarbeidsnettverk bestående av natur- og friluftslivsorganisasjoner. Til sammen representerer vi betydelige allmenne interesser innen naturvern, friluftsliv og landskap.

Oppsummering og hovedinntrykk

Lyse Kraft har i søknaden oppsummert det omsøkte tiltaket slik:

«I verneområda i Setesdal Vesthei og Ryfylkeheiane (SVR) innebærer konsesjonssøkt tiltak etablering av Kvanndal 2 pumpekraftverk mellom de eksisterende reguleringsmagasinene Holmavatnet og Kvanndalsfoss. Reguleringskapasiteten i Holmavatnet økes med om lag 26 % ved at laveste regulerte vannstand (LRV) blir 5 meter lavere enn i dag, samtidig som nederste del av Tverråna, som i dag renner til Sandvatnet, overføres til Holmavatnet via et bekkeinntak på tilløpstunnelen til Kvanndal 2. Ved økt regulering av Holmavatn vil Lyse Kraft la Isvatn være selvregulerende, med tilnærmet naturlig avrenning mot Tverråna. Kvanndal 2 pumpekraftverk vil også fjerne vintertappingen fra Holmavatn til Sandvatn som er en kjent barriere for villreinen (Holmavassåno).»

FNF vil sterkt fraråde at det gis konsesjon for omsøkte pumpekraftverk som vil medføre medføre hyppigere svingninger i vannstand og reduserte muligheter for villreinen til å kunne trekke over Holmavatnet. Smertegrensen for hva den sterkt svekkede villreinstammen tåler er allerede overskredet. Omsøkte tiltak vil være i strid med verneformål og nasjonale forvaltningsstrategier for bevaring av villreinen.

Forverring for villrein

I 2015 meldte NVE at det fram til 2022 skulle vurdere ny revisjon av opptil 430 vassdragskonsesjoner. NVE skriver på sine nettsider at «Hovedformålet med en vannkraftrevisjon er å bedre miljøtilstanden.» Lyse kraft er blant disse aktuelle kraftselskapene, og fremmer nå tiltak for å øke sin kraftproduksjon og inntjening. I konsekvensutredningen til Norconsult nevnes at enkelte av de søkte endringene vil kunne ha positive effekter for villrein, mens andre forventes å ha åpenbart negative effekter på villreinstammen.

Setesdal Ryfylke er Europas sørligste og Norges neststørste villreinområde. Intet villreinområde er i nærheten av å ha betalt en så høy pris på vannkraftens «alter», og dette kommer veldig klart fram i den første klassifiseringen etter kvalitetsnormen for villrein (NINA rapport 2126) fra 2022. Setesdal Ryfylke villreinområde er et av de 6 av våre 10 nasjonale villreinområder som kommer ut med rødt = dårlig tilstand. Etter kvalitetsnormen kommer villreinområdet ut dårlig både på delnorm 1 (bestandsforhold) og delnorm 3 (leveområde og menneskelig påvirkning). Vannkraftutbyggingen har bidradd til sterkt redusert arealutnytting og bruk av funksjonelle trekkpassasjer. Etter omfattende utredningsarbeid av bredt sammensatte arbeidsgrupper fremmet Statsforvalteren i Agder fram en rekke omfattende tiltak for å bedre situasjonen for villreinstammen med mål å få den vekk fra «rødt lys», dårlig tilstand, ved kommende kvalitetsnormrevisjon.

De store vernetiltakene i Setesdal Ryfylkeheien som i all hovedsak kom i år 2000 er i stor grad begrunnet med hensynet til villreinstammen. Formålet med vernet er beskrevet slik:

- 1. Å ta vare på et sammenhengende, særmerkt og vakkert naturområde med urørte fjell, hei og fjellskogsområde med et særmerkt plante- og dyreliv, stølsområde, beitelandskap og kulturminne.*
- 2. Å ta vare på et sammenhengende fjellområde som leveområde for den sørligste villreinstammen i Europa.*

Verneområdestyre forventes å ha et særlig ansvar å sørge for at dette hensynet blir ivaretatt.

For FNF framstår det som i strid med alle målsetninger om bedret tilstand for villreinområdet, at Lyse kraft fremmer en konsesjonssøknad som vil ytterligere forverre situasjonen for villreinen i Setesdal Ryfylke. Elementer som i konsesjonssøknaden som kan fremme villreinenes interesser burde etter vårt syn inngått i den tiltakspakka som Statsforvalteren fremmet i 2023. Smertegrensen for hva denne sterkt svekkede villreinstammen tåler er allerede overskredet og FNF vil derfor sterkt fraråde at det gis konsesjon for disse konkrete tiltakene i søknaden til Lyse kraft:

- Pumpekraftverk det søkes tillatelse til å etablere vil medføre hyppigere svingninger i vannstand og reduserte muligheter for villreinen å kunne trekke over Holmavatnet

Feil og mangler

Når det gjelder kunnskapsunderlaget presentert av Norconsult sin konsekvensutredning så finner vi flere åpenbare feil og mangler:

- Det vises til GPS-data på instrumenterte villrein som uttrykk for reinens bruk av området. I svært korte perioder representerer disse dataene bukkenes bevegelser, da utprøving på bukk raskt viste seg uegna da utstyret sviktet. I all hovedsak er det derfor simlens bevegelser som er kartlagt gjennom merkeprosjektene NINA har ledet. Det er vel kjent og dokumentert at simler og fostringsflokker i hovedsak nytter de sentrale deler av heiområdet, mens bukkene mer aktivt bruker randsonene. Det har vært et mål for bestandsforvaltningen å høyne andelen storbukk med begrunnelse økt bruk av hele villreinområdet, og dette målet har lenge vært nedfelt i de flerårige avskytningsplanene til det rettighetsstyrte Setesdal Ryfylke villreinlag. Det er åpenbart at planområdets betydning for villreinstammen er langt høyere enn GPS-merkingen synliggjør.
- Forventede klimaeffekter er ikke berørt i konsekvensutredningen, og hvordan disse vil berøre villreinområdet. Foruten økt frekvens av allerede lenge erfarte «tine og nedfrysingseffekter» med låsing av vinterbeiter, vil høyreliggende deler av villreinområdet øke sin verdi for reinen som følge av mulighet for nedkjøling og flukt fra insektplage, og opprettholdelse av sentrale deler av dyras vinterbeiter.
- Tidsperspektivet som nyttes for å vurdere villreinens bruk av planområdet er kort, og ikke minst fyllingen av Europas største kunstige innsjø, Blåsjømagasinet, i siste halvdel av 1980 årene har vanskeliggjort dyras trekk mellom nord og sør, og øst og vest, betraktelig. Det er nettopp disse barriereeffektene som det jobbes for å redusere gjennom forslag til tiltakspakke.
- I 5.4 om usikkerhet vises det til Naturmangfoldlovens §§ 8-12. Etter vårt syn burde «føre var» prinsippet kommet langt klarere fram om forventede effekter av de planlagte inngrepene enn tabellene synliggjør.

Fra søknaden

Nedenfor er det plukket ut deler av konsesjonssøknaden og konsekvensutredningen til Norconsult som FNF vil framheve:

Søknad om dispensasjon fra verneforskrifter for opprusting og utvidelse av Røldal Suldal kraftverkene

«Lyse Kraft DA har på vegne av RSK DA søkt konsesjon for opprusting og utvidelse (OU) av Røldal Suldal kraftverkene. I verneområda i Setesdal Vesthei og Ryfylkeheiane (SVR) innebærer konsesjonssøkt tiltak etablering av Kvanndal 2 pumpekraftverk mellom de eksisterende reguleringsmagasinene Holmavatnet og Kvanndalsfoss. Reguleringskapasiteten i Holmavatnet økes med om lag 26 % ved at laveste regulerte vannstand (LRV) blir 5 meter lavere enn i dag, samtidig som nederste del av Tverråna, som i dag renner til Sandvatnet, overføres til Holmavatnet via et bekkeinntak på tilløpstunnelen til Kvanndal 2. Som følge av overnevnte søker Lyse Kraft DA, på vegne av RSK DA, om nødvendige dispensasjoner fra verneforskriften for Kvanndalen landskapsvernområde med plantelivsfredning, Holmavassåno biotopvernområde og Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane landskapsvernområde med dyrelivsfredning til bygging og drift av Kvanndal 2 pumpekraftverk.»

Eksisterende RSK anlegg berører flere verneområder tilknyttet SVR. Av de omsøkte nye OU kraftverkene ligger noen av anleggene og tiltakene for Kvanndal 2 pumpekraftverk innenfor Kvanndalen landskapsvernområde med plantelivsfredning, Holmavassåno biotopvernområde og Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane landskapsvernområde med dyrelivsfredning. I tillegg ligger Kvanndalsfoss, som er inntaksmagasin for dagens Suldal 2 kraftverk, delvis inne i Kvanndal landskapsvernområde.

I tråd med naturmangfoldlovens § 48 søkes det om dispensasjon fra aktuelle verneforskrifter for etablering, drift og vedlikehold av Kvanndal 2 pumpekraftverk som etableres mellom de eksisterende reguleringsmagasinene Holmavatn og Kvanndalsfoss. Dispensasjonssøknaden er knyttet til konsesjonssøknad for opprusting og utvidelse (OU) av RøldalSuldal kraftverk (RSK) datert 21.12.2023.

Begrunnelse for tiltaket

For at kraftsystemet skal tåle mer ustabile kraftkilder som sol- og vindkraft, krever morgendagens kraftsystem oppgraderte vannkraftanlegg som produserer mer strøm på en gang, når det er lite vind og sol og samfunnet trenger den mest. Uten denne kraften, vil ikke Norge og norsk industri lykkes med det grønne skiftet. Opprusting og utvidelse av RSK-anleggene kan levere på dette behovet, uten nye store natur- og miljøinngrep sett i forhold til økningen i effekt.

Pumpekraftverket innebærer hyppigere svingninger i vannstanden i Holmavatnet sett i forhold til dagens situasjon. Det forventes derfor perioder med mer oppsprukken is og overvann langs land enn i dagens situasjon. Dette vil ifølge fagrapporten kunne bidra til å redusere villreinens muligheter for å trekke over isen på Holmavatnet vinterstid.»

Fra Norconsults konsekvensutredning

Som det går fram av beskrivelsen av den samlede belastningen i Setesdal-Ryfylke villreinområde i dag, har leveområdene lenge vært under et økende press som følge av fysiske inngrep og økende grad av forstyrrelser. Sett i lys av dette vil (som hovedregel) ethvert nytt inngrep innenfor leveområdet være negativt for oppnåelse av forvaltningsmålene for bestanden som er satt gjennom arbeidet med kvalitetsnorm for villrein.

Selv om arealene innenfor leveområdet som berøres av tiltakene sannsynligvis ikke er mye i bruk av villreinen i dag, vil tiltaket like fullt bidra til en økt samlet belastning på denne delen av leveområdet, og dermed bidra til å redusere sannsynligheten for at villreinen vil gjenoppta eller øke bruken av denne delen av leveområdet i framtida. Samtidig vil pumpekraftverk innebære hyppigere svingninger i vannstanden i Votna sett i forhold til dagens situasjon, og det forventes mer oppsprukken is og overvann langs land enn i dagens situasjon. Dette vil bidra til å redusere villreinens muligheter for å trekke over isen på Votna vinterstid.

Østre vassdrag

SRV er i første klassifisering etter kvalitetsnormen for villrein klassifisert til dårlig kvalitet for funksjonelle trekk, og mange av de viktige trekk-korridorene i leveområdet er sterkt påvirket av inngrep og forstyrrelser. Det understrekes imidlertid at fjernet vintervannføring i seg selv sannsynligvis ikke vil gjenopprette naturlig funksjon i trekk-korridoren gjennom Holmavassåno biotopvernområde fullt ut, men at dette vil kreve en kombinasjon av tiltak. Tiltakene i østre vassdrag innebærer etablering av omfattende deponiområder i randsonen av leveområdet, og vi gi mer variable isforhold på Holmavatnet som kan redusere vannets funksjon for eventuelle trekk. Selv om områdene som berøres av de nye massedeponiene er vurdert å være lite funksjonelle for villrein i dagens situasjon, er det dokumentert at bestanden i SRV er avhengig av tilgang på vinterbeiteressurser i lavereliggende deler av randsonen av leveområdet, ettersom vinterbeiteressursene i de sentrale delene av leveområdet er spredte og av forholdsvis dårlig kvalitet. Massedeponier i randsonen av leveområdet vurderes å innvirke negativt på muligheten for å oppnå forvaltningsmålene om å utvide det funksjonelle leveområdet for villreinen i SRV. Ca. 160 m ny 132 kV kraftledning ligger innenfor leveområder for villrein.

Videre i KU-en til Norconsult

4.3 Forvaltningsmål for Setesdal Ryfylke villreinområde

Som oppfølging av resultatene fra første klassifisering etter kvalitetsnorm for villrein, er det satt i gang arbeid med en tiltaksplan for villreinen i Setesdal Ryfylke villreinområde og Setesdal Austhei. Målet med tiltaksplanen er å oppnå minimum middels kvalitet i de to villreinområdene ved neste klassifisering etter kvalitetsnormen i 2025.

Det er utarbeidet en prosjektbeskrivelse for dette arbeidet (Statsforvalteren i Agder, 2023), som gir utkast til følgende konkrete forvaltningsmål for Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei:

1. Bedre/ivareta funksjonelle trekk for utveksling mellom villreinområder, blant annet utveksling mellom Setesdal Ryfylke/Setesdal Austhei og Hardangervidda over E134.
2. Ivareta/forbedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året, blant annet gjennom Holmavassåno biotopvernområde.
3. Øke/gjenopprette bruk av tradisjonelle villreinarealer ved å bedre trekkmuligheter og arealutnyttelse i områder med barriere- og unnavikelseeffekter.
4. Øke arealbruk i funksjonsområder med arealunnvikelse (minsk grad av arealunnvikelse i områdene).
5. Ivareta de områdene som villreinen faktisk bruker i dag. Disse må ivaretas slik at ferdsel og forstyrrelser ikke øker og at disse områdene forringes.

4.5 Villreinens arealbruk i utredningsområdet

Områdene som i dag omfattes av Blåsjømagasinet og Svartevassmagasinet var tidligere regnet som sentrale deler av villreinens leveområder i Setesdal Ryfylke. Disse områdene var forbundet med områdene i sørøst via trekkveier som i dag er blokkert av Blåsjø og Svartevassmagasinet med tilhørende veger og infrastruktur. I tillegg til Blåsjømagasinet og Svartevassmagasinet, har reguleringene i Roskreppfjorden, Store Urevatn og Vatnedalsvatnet bidratt til å påvirke reinens arealbruk i SR, ved å blokkere tidligere viktige trekkruiter. Konsekvensene av de landskapsmessige endringene som reguleringsmagasinene har medført, har i praksis vært at områdene vest for nord/sør-aksen Blåsjø/Svartevatn har vært lite utnyttet etter reguleringen, og det har også vært svært begrensa utveksling av dyr over øst/vest-aksene Botsvatn/Blåsjø og Blåsjø/Store Urevatn.

Det aller meste av arealet innenfor utredningsområdet i Setesdal Ryfylke er allikevel registrert som vinterbeiteareal. Ellers er det et generelt mønster i Setesdal Ryfylke at villreinen jevnlig bruker fjellbjørkeskogen i randområdene vinterstid, og særlig ved utfordrende beiteforhold. Det er dokumenterte eksempler på at større flokker har benyttet beiteressurser helt i ytterkant av villreinområdet, og også områder utenfor selve villreinområdet, i lengre perioder om vinteren.

I analysene som ble foretatt i 2019 ble det fokusert spesielt på områdene rundt Holmevassåno biotopvernområde, som ble opprettet med formål om å: «sikre viktige trekkvegar for villreinen i fjellområdet mellom Kvanndalen landskapsvernområde og Dyraheio landskapsvernområde». Det er en allmenn oppfatning at trekket gjennom dette området har en svekket økologisk funksjon, på grunn av høy samlet belastning på selve biotopvernområdet og nærliggende arealer. Sandvatnet og Holmevatnet samt arealet mellom disse magasinene (biotopvernområdet), er pekt ut som ett av fokusområdene i Setesdal Ryfylke villreinområde, i forbindelse med arbeidet med kvalitetsnormen for villrein.

I Vågsli området i Vinje kommune fortsetter utbyggingen av fritidsboliger å intensiveres, og det må antas at ferdsel og forstyrrelser i områdene vestover mot Langesæ og Holmevatnet vil øke både sommer- og vinterstid som følge av utbyggingen. Områdene sørøst for aksene Førsvatn – Holmevatn er viktige økologiske funksjonsområder for villrein vinterstid. Mellom Førsvatn i øst og Sandvatn/Holmevatnet i vest er det tre registrerte trekk-korridorer for villrein:

- Holmevassåno biotopvernområde
- Passasjen Holmevatnet – Langesæ
- Passasjen Langesæ – Førsvatn

5.1.2 Samlet belastning i leveområdet

I rapporten fra første klassifisering etter kvalitetsnormen for villrein er det gitt en gjennomgang av situasjonen med hensyn til inngrep og samlet belastning i leveområdet. Denne omtalen er gjengitt i sin helhet her (Rolandsen, et al., 2022):

«Setesdal Ryfylke er vårt sørvestligste og nest største villreinområde. Fra naturens side er Setesdal Ryfylke beskrevet som et marginalt villreinområde med rike sommerbeiter, men marginale vinterbeiter. Tilgangen på beiteareal vinterstid er år om annet sterkt preget av store snøfall. I tidligere tider hadde Setesdal Ryfylke naturlig kontakt både med Hardangervidda og Setesdal Austhei. I dag fører Europavei 134 over Haukelifjell og riksvei 9 gjennom Setesdalen og større hyttefelt med tilhørende ferdsel (blant annet ved Hovden og ved Vågsli) til at vandringsmuligheten til disse områdene er sterkt redusert. Det er få, om noen, andre villreinområder som har vært så påvirket av tyngre naturinngrep og vannkraftutbygging som Setesdal Ryfylke.»

Områdets tilstand og forvaltningsutfordringer bør ses i forhold til både de naturgitte begrensningene og de antropogene påvirkningene av dette området. De betydelige naturinngrepene gir sterke utslag på måleparameter funksjonelle trekkpassasjer under delnorm 3, noe som gjør at leveområdets kvalitet vurderes som dårlig og ikke godkjent. Hele 31 og 61 prosent av arealene vurderes som henholdsvis middels og dårlig på grunn av reduserte trekk og vandringsmuligheter. De viktigste grunnene til dette er neddemte areal og barriereeffekter som følge av Blåsjømagasinet, Svartevassmagasinet, Store Urar og veger, stier og forstyrrelser i gjenværende trange passasjer for trekk mellom funksjonsområdene.

Svært mange av inngrepene det her er snakk om ansees som irreversible, og det er mer aktuelt med kompenserende enn direkte avbøtende tiltak. Eksempler på dette kan være å forsøke å redusere ferdsele på eksisterende infrastruktur, slik som å stenge fjellveger for allmenn ferdsel, nedlegge og flytte merka stier og turisthytter, samt redusere åpningstider på veger som krysser fjellområdet. Det er derfor særlig viktig at en i dette villreinområdet ser på helheten i landskapet når potensialet for avbøtende tiltak skal vurderes. I likhet med flere av de øvrige områdene er det utviklet en rekke ulike forslag til avbøtende tiltak også i Setesdal Ryfylke. Dette er gjort i samband med lokale GPS merkeprosjekter og forsknings og utviklingsprosjekt finansiert av Norges forskningsråd. Resultater fra disse prosjektene og erfaringene som er gjort med styringsgruppene for det lokale GPS merkeprosjektet, bør være av stor nytte for det videre arbeidet med arealforvaltningen i Setesdal Ryfylke».

5.2 Konsekvensutredning vestre vassdrag Verdisatte delområder

5.2.1.1 Votna-Finnabuvatnet sommer og høstbeiteområde

Alternativene i vestre vassdrag vil berøre nordvestre deler av Votna-Finnabuvatnet sommer og høstbeiteområde, som er kartlagt i forbindelse med arbeid med kunnskapsgrunnlaget for kvalitetsnormen for villrein. Votna-Finnabuvatnet henger sammen med flere andre kartlagte sommerbeiteområder, som til sammen omfatter det meste av arealet i utredningsområdet. Votna-Finnabuvatnet er i faggrunnlaget for Setesdal Ryfylke villreinområde beskrevet å være hovedsakelig brukt av bukkeflokker i perioden før brunsten om høsten (før jaktperioden), men er også noe brukt av fostringsflokker bestående av simler, kalver og ungbukk. Bruksomfanget for villrein av Votna-Finnabuvatnet er beskrevet som «ofte/noe» i faggrunnlaget. Verdivurdering er gitt. Svært stor

5.2.1.2 Votna vinterbeiteområde

Alternativene i vestre vassdrag vil berøre nordvestre deler av Votna vinterbeiteområde, som er kartlagt i forbindelse med arbeidet med kvalitetsnormen for villrein. Votna vinterbeiteområde henger sammen med flere andre kartlagte vinterbeiteområder som dekker det meste av arealet i utredningsområdet, og leveområdet for øvrig. Mye av arealet i leveområdet som helhet er kartlagt som vinterbeiteområde, men det understrekes at vinterbeiteressursene i mange områder er forholdsvis marginale, og at trekkmulighetene mellom de ulike vinterbeiteområdene er svekket i mange områder. Bruksomfanget for villrein av Votna vinterbeiteområde er i faggrunnlaget beskrevet som «ofte/noe». Videre framgår det at området benyttes mest av bukk, men også av fostringsflokker (flokker av simle, kalv og ungbukk) som årvisst trekker nordover i leveområdet vinterstid. Verdivurdering er gitt Svært stor.

Pumpekraftverk vil samtidig innebære hyppigere svingninger i vannstanden i Holmavatnet sett i forhold til dagens situasjon, og det forventes mer oppsprukken is og overvann langs land enn i dagens situasjon. Dette vil bidra til å redusere villreinsens muligheter for å trekke over isen på Holmavatnet vinterstid etter utbygging.

Eksisterende kunnskap tilsier at villreinen i langt mindre grad trekker over isen på kraftmagasiner enn øvrige vann i leveområdene.

5.4 Usikkerhet

De forskjellige alternativene for opprusting og utvidelse av RSK omfatter tiltak som vil gi ulike typer påvirkning på villreinsens leveområde, og det er knyttet usikkerhet til fastsettelse av samlet konsekvensgrad. Betraktninger om usikkerhet er gitt i vurderingene etter §§ 8-12 i naturmangfoldloven kap. II i kapittel 6

6.2 Vurdering etter naturmangfoldloven §§ 8-12 Naturmangfoldloven

§ 8 setter krav til biologisk/økologisk kunnskap om forekomster av naturmangfold som berøres av tiltaket, og hvilke effekter tiltaket har for de berørte forekomstene.

Arealene i utredningsområdet omfatter viktige økologiske funksjonsområder for villreinbestanden i SetesdalRyfylke villreinområde (SRV), i form av vinterbeiteområder, sommer-, - og høstbeiteområder og områder med nøkkelfunksjon med hensyn på trekk (Holmavassåno biotopvernområde). Områdene som berøres av tiltakene er viktige for villreinbestanden i SRV gjennom hele året. Villreinsens arealbruk i SRV er grundig dokumentert gjennom overvåkning av GPS-merkede individer gjennom flere år, og gjennom arbeidet med klassifisering SRV etter kvalitetsnorm for villrein ble det tydelig konkludert med at inngrep og forstyrrelser blokkerer viktige trekk-korridorer og innskrenker bruken av viktige beiteområder i SRV. Den kombinerte effekten av fysiske inngrep knyttet til energitiltak, tilrettelegging for ferdsel både sommer og vinter, samt omfattende fritidsbebyggelse nært randsonene av leveområdet, gir både direkte- og indirekte arealbeslag i områder som ellers ville utfyllt viktige økologiske funksjoner for villreinen.

Konklusjon

FNF har vurdert dispensasjonssøknaden fra Lyse Kraft DA for opprusting og utvidelse av Røldal Suldal kraftverkene. Vi har understreket den prekære situasjonen villreinstammen er under. Dette gjelder spesielt for stammen i Ryfylke villreinområde. Vi har påpekt flere feil og mangler ved utredningene som er gjort i forbindelse med utarbeiding av kunnskapsgrunnlaget for dispensasjonen. I tillegg har vi utdypet og kommentert flere av kapitlene i utredningen som er gjort av tiltakshaver. FNF mener en dispensasjon vil kunne vesentlig tilsidesette verneformålet og vil derfor sterkt fraråde at det gis dispensasjon.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Rogaland

Endre Hovland
Koordinator
FNF Rogaland

Kopi:

Statsforvalteren i Rogaland
Statsforvalteren i Telemark
Rogaland Fylkeskommune
Telemark Fylkeskommune
Agder Fylkeskommune
Suldal kommune
Vinje kommune
Bykle kommune

